

TIETOA RAVINTEISTA
YMPÄRISTÖN JA
MAATILASI HYVÄKSI

Varastoravinteet Varastokalium

Päivi Kurki, Luonnonvarakeskus
Riitta Savikurki, ProAgria Etelä-Savo

Ravinnepiika-hankkeen kevätinfo
22.3.2017 Mikkeli

<https://etela-savo.proagria.fi/hankkeet/ravinnepiika-6041>

Kuva S. Kauppinen Luke

Esityksen sisältö

Maan ravinteisuus ja ravinnemäärä

Ravinteiden varastopaikat

Varastoravinteet:

analyysit koko maa

analyysit Etelä-Savo

varastokalium

Maan koostumus ja viljavuuden käsite

- Maa on peräisin kallioperästä kivi- eli mineraaliaineksen rapautumisen tuloksena.
- Maa koostuu kahdesta osasta: epäorgaanisesta mineraaliaineksesta ja orgaanisesta eli eloperäisestä kasveista, eläimistä ja muista elävistä organismeista lähtöisin olevasta aineksesta.
- Epäorgaanisen ja orgaanisen osan lisäksi maassa on ilmaa ja vettä.
- Maan viljavuuteen vaikuttavat kallioperän kiviaines sekä biologiset, fysikaaliset ja kemialliset viljavuustekijät sekä niiden vuorovaikutus. Maan viljavuuden ja sadonmuodostuksen ratkaisee näiden tekijöiden yhteistoiminta, maa- kasvisysteemin toimivuus kokonaisuudessaan.
- Suomen peltojen kivennäisaines on pääosin kalkki- ja fosforiköyhää. Kiviainekset ovat vähän rapautuneita, joten pääosa mineraaleista on edelleen kallioperässä ja kiviaineksessa rapautumattomana.

Maan ravinteisuus

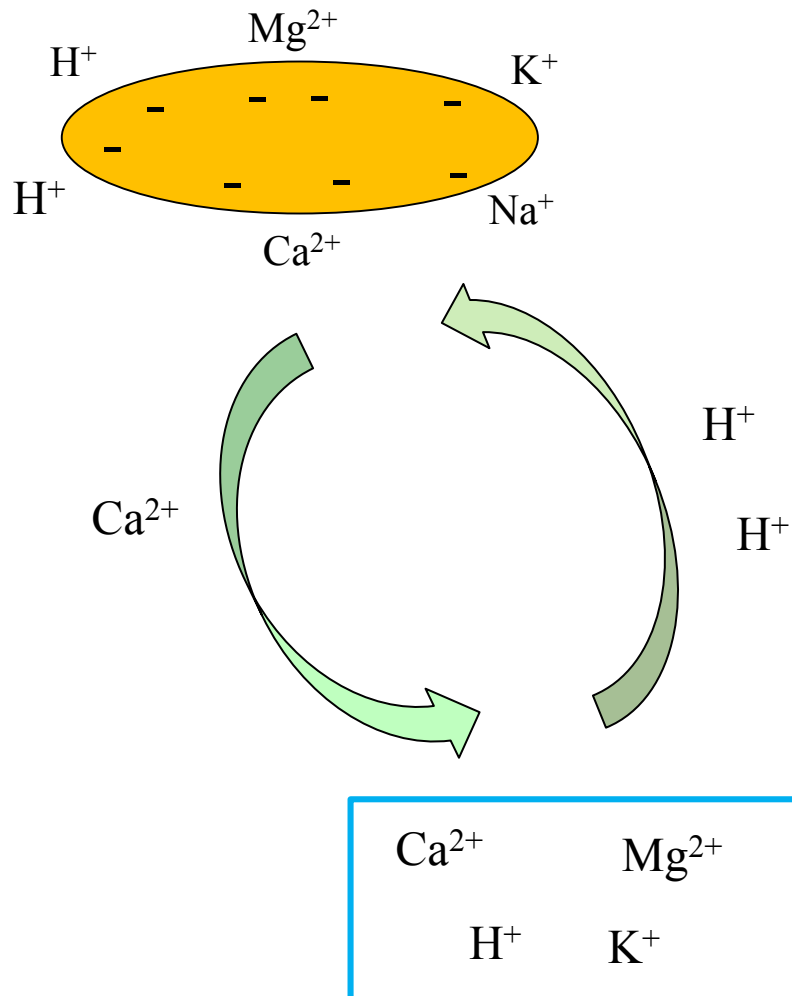
Maan ravinteisuus koostuu

- Maanesteeseen liuenneista vesiliukoisista ravinteista.
- Maahiukkasten pinnalla tai saveksen hilaväleissä olevista vaihtuvista ravinteista.
- Melko nopeasti kasvien käyttöön (vaikeasti vaihtuvat ravinteet) saatavista ravinnereserveistä eli varastoravinteista.
- Maaperän kokonaisravinteista, jotka tulevat kasvien käyttöön kiviaineksen rapautumisen eli mineraloitumisen kautta.

Arvio maan kokonaisravinnevarat ja vapautuminen

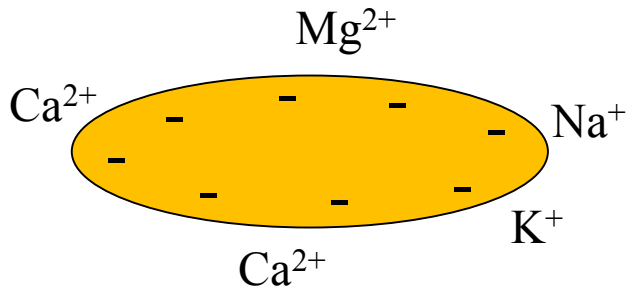
	HIETA	SAVI	TURVE
<i>FOSFORI</i>	tn/ha	tn/ha	tn/ha
Ruokamulta 0 - 25 cm	1,5	1,5	0,1-0,5
Jankko 25 - 100 cm	2-3	2-3	0,3-1,5
	kg/ha	kg/ha	kg/ha
Vapautuminen vuodessa	5-20	5-20	5-15
<i>KALIUM</i>	tn/ha	tn/ha	tn/ha
Ruokamulta 0 - 25 cm	60	60	0,1-0,5
Jankko 25 - 100 cm	180	180	0,3-1,5
	kg/ha	kg/ha	kg/ha
Vapautuminen vuodessa	10-50	50-150	10-50

Kationinvaihtokapasiteetti

- Suurin osa kasviravinteista positiivisesti varautuneessa kationimuodossa
- Kationit sitoutuvat maan kiintoaineksen pinnoille sähköisin voimin
  - Ei pysyvä sidos
  - Maan negatiivinen nettovaraus
- Vapautuvat maahiukkasten pinnoilta kun maanesteen ravinnepitoisuus pienenee kasvin ravinteidenoton myötä
- Sitoutuvat pinnoille maavedestä
  - Org. Aineksen hajotuksesta, lannoituksesta
- Kationinvaihto = tasapainoreaktio
  - Kationit vaihtuvat tasapainosuhteessa

Kationinvaihtopaikat

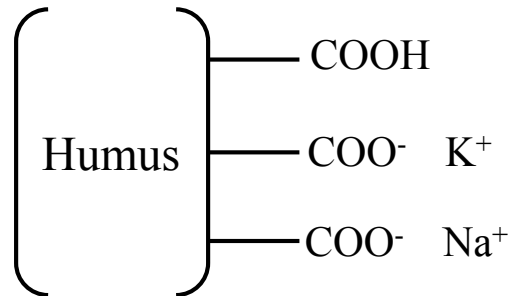

- Savimineraalit

- Saveksen ainesosia
- Pysyviä varauksia
- Erilaisia savimineraaleja
  - KVK riippuu savimineraalin rapautumisasteesta
- Rapautumisasteen noustessa KVK nousee

- Humuksessa

- Suuri ominaispinta-ala, moniulotteinen rakenne
- Runsaasti reaktioaktiivisia ryhmiä
- pH-riippuvaisia pidätyspaikkoja
  - Eivät aina pidätä kationeita
  - Merkitys korostuu kun pH nousee

MAAN KALIUMVARAT

Varastokaliumin analysointi hyödyllistä, jos rehun kaliumpitoisuus on korkea, mutta maan viljavuuskalium osoittaa lannoitustarvetta.

Varastokaliumia on yleensä savimaissa ja kiilleperäisissä karkeammassa kivennäismaissa, mutta ei turve- ja hietamaissa.

Kaliumin analysointi: maa ja kasvi

Viljavuustutkimuksessa määritetään helppoliukoinen viljavuuskalium (KAAC, mg K/l), hapan ammoniumasetattiutto, pH 4,65 (Vuorinen & Mäkitie 1955).

Varastokalium määritetään yleensä suolahappoutolla (KCl mg K/l)

Viljavuuspalvelu: 2M HCl keitto 1 h

Kasvustonäyte kertoo kasvin maasta ottaman kaliumin määrän.

Kalium maassa: kiilteet vs maasälpä

Ei näy viljavuuskaliumanalyysissä
Näky reservikaliumanalyysissä
On nurmikasvien käytettävissä

Ei näy viljavuuskaliumanalyysissä
Ei näy reservikaliumanalyysissä
Ei ole nurmikasvien käytettävissä

Varastokalium analyysin tulokset

- Viljavuuskalium ja varastokaliumpitoisuus eivät aina korreloi
- Alhaisen varastokaliumin mailla (< 500 mg/l, sekä pintamaassa että jankossa) kaliumlannoituksella on merkittävä vaikutus nurmen sadonmuodostukseen
- Jos varastokaliumpitoisuus on korkea (> 600 mg/l) joko pintamaassa, jankossa tai molemmissa, alhainen viljavuuskaliumin pitoisuus maassa ei ole ongelma.
- Korkean varastokaliumpitoisuuden maissa kaliumlannoituksen hyöty on satunnainen erityisesti, jos rehun kaliumpitoisuus on korkea alhaisesta viljavuuskaliumista huolimatta.

Varastokaliumin määrittäminen

- Näytteenotto samantyyppisistä alueen lohkoista nurmen kolmantena satovuonna normaaleja viljavuusnäytteitä harvemmin, 10 - 15 vuoden välein.
- Näyte otetaan muokkauskerroksesta, kuten tavallinen viljavuusanalyysi.
- Tilauksella tulee mainita, että määritetään varastokalium (eri uuttomenetelmä).
- Näyte jankosta, jos jankko on eri maalajia kuin pintamaa. Esimerkiksi eloperäiset maat, joiden pohjamaa on kivennäismaata.

Varastoravinneanalyysien aluejako

- 1 Uusimaa/ Häme (Mäntsälä, Lohja, Myrskylä, Orimattila)
- 2 Uusimaa (Sipoo, Kirkkonummi)
- 3 Varsinais-Suomi (Oripää, Laitila, Raisio)
- 4 Varsinais-Suomi-rannikko (Parainen, Korppoo, Nauvo)
- 5 Satakunta
- 6 Pirkanmaa
- 7 Kanta-Häme
- 9 Kymenlaakso
- 10 Etelä-Karjala
- **11 Etelä-Savo**
- 12 Pohjois-Savo
- 13 Pohjois-Karjala
- 14 Keski-Suomi
- 15 Etelä-Pohjanmaa
- 16 Pohjanmaa
- 17 Keski-Pohjanmaa
- 18 Pohjois-Pohjanmaa
- 19 Kainuu

Varastoravinneanalyysien tulkinta

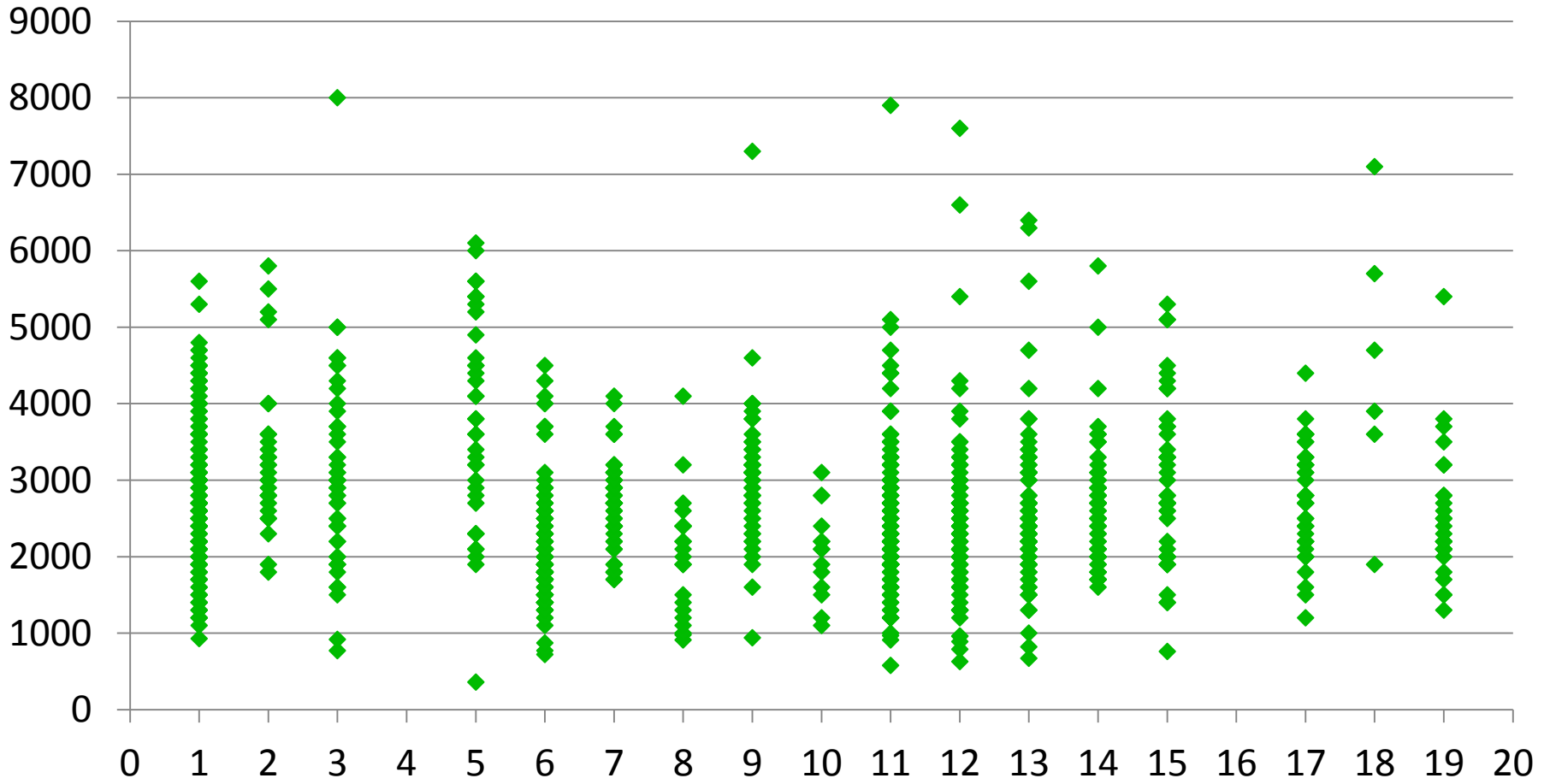
- Maan varastoravinteita kuvaavia analyysituloksia voidaan käyttää apuna lannoitustarvetta määritettäessä.
- Erityisesti ravinnetäydennystä ja hidas/pitkävaikutteisten ravinteiden käyttöä suunniteltaessa sekä heppoliukoisten että varastoravinteiden viljavuusluokka kannattaa huomioida, esimerkiksi käyttää näiden keskiarvoa.

Maan ravinnereservien tulkinta					
Maan ominaisuus ja maalajiryhmä	VILJAVUUSLUOKKA				
	Huono	Huononlainen	Välttävä	Tyydyttävä	Hyvä
					
Kalium, K mg/l - kaikki maalajit	- 250	- 500	- 1000	- 2000	-
Fosfori, P mg/l - kaikki maalajit	- 100	- 200	- 400	- 600	-
Magnesium, Mg mg/l - kaikki maalajit	- 250	- 500	- 1000	- 2000	-

Koko maa alueittain 2016, kaikki maalajit, 1040 analyysiä

mg/l maata

Varastokalsium

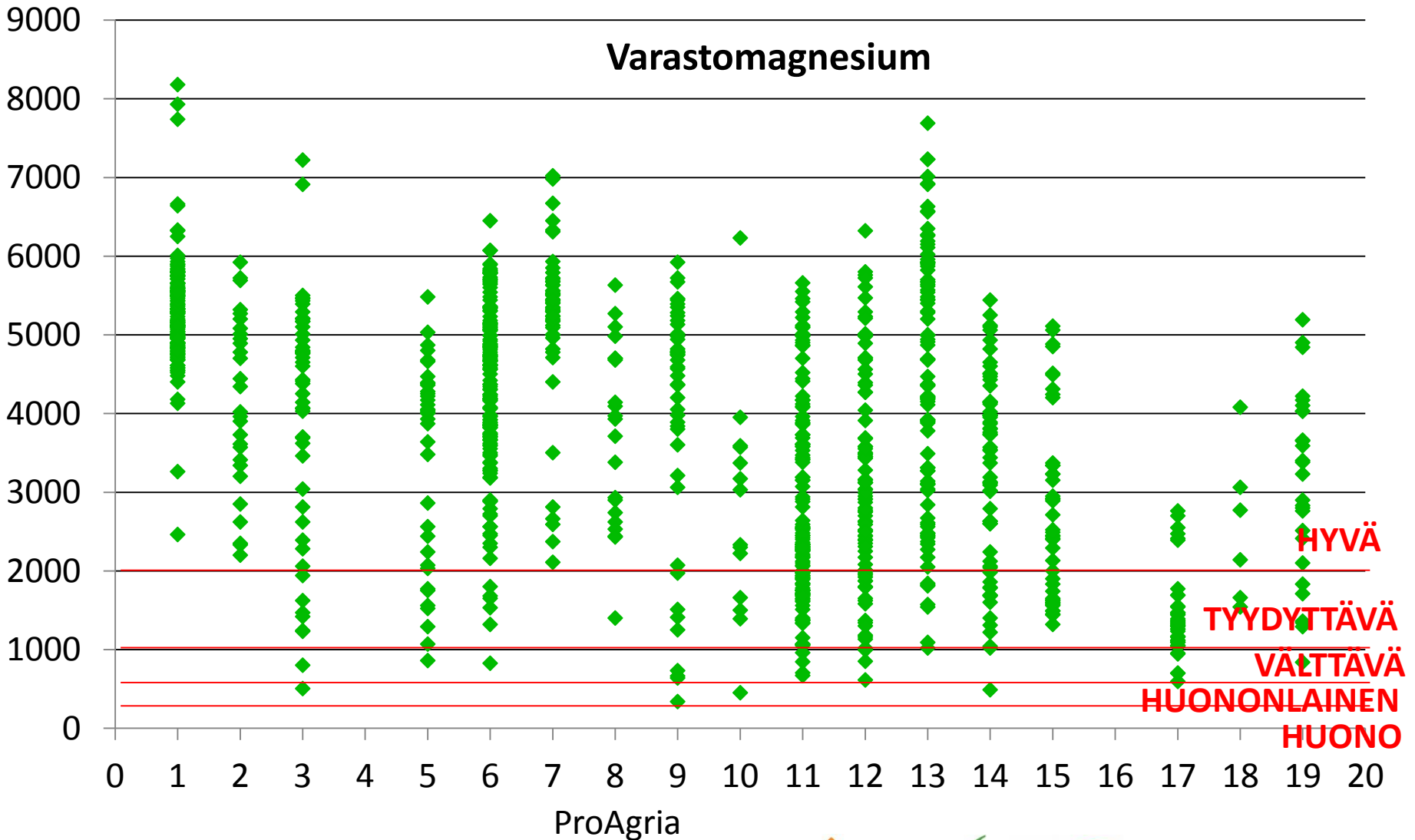

ProAgria

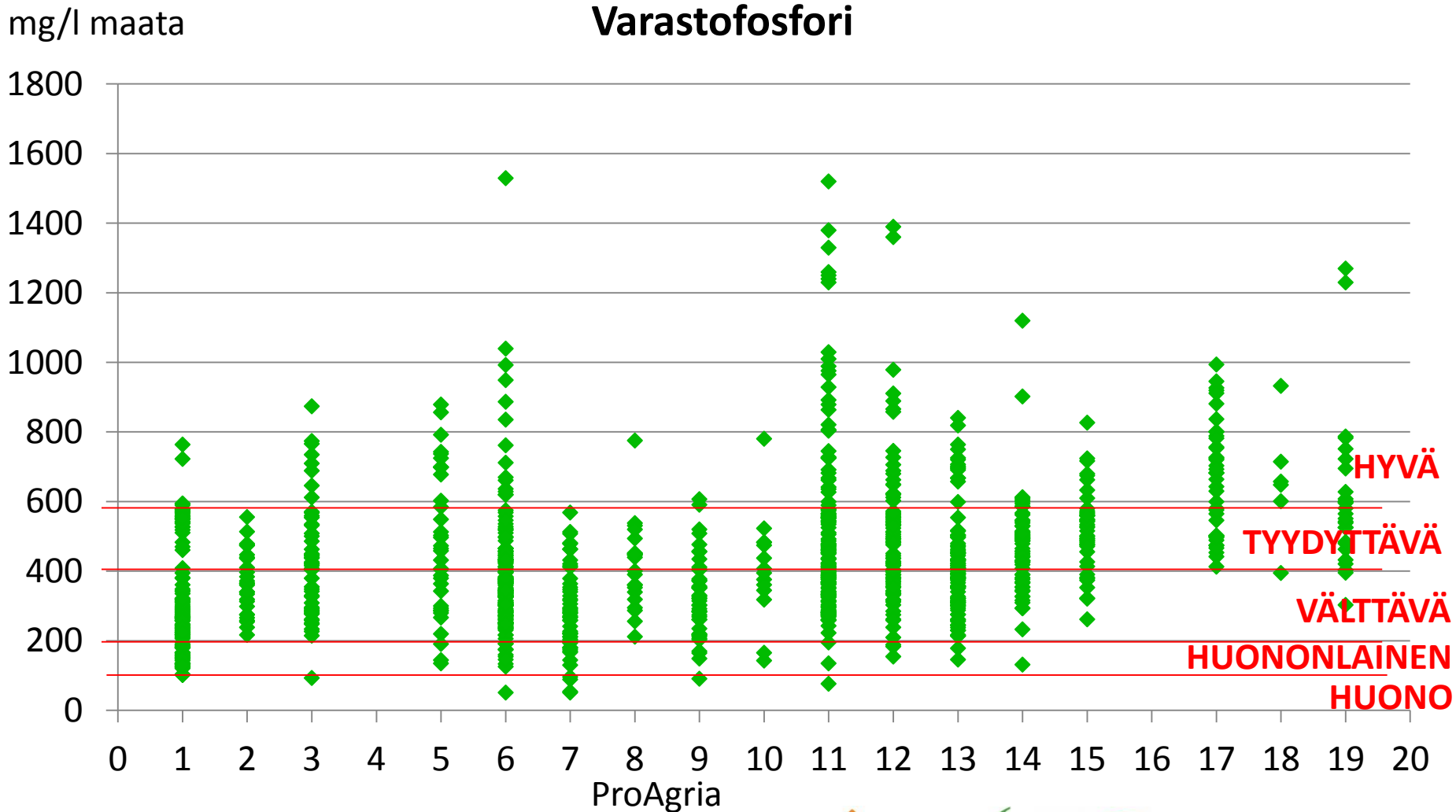
Koko maa alueittain 2016, kaikki maalajit, 1042 analyysiä

mg/l maata

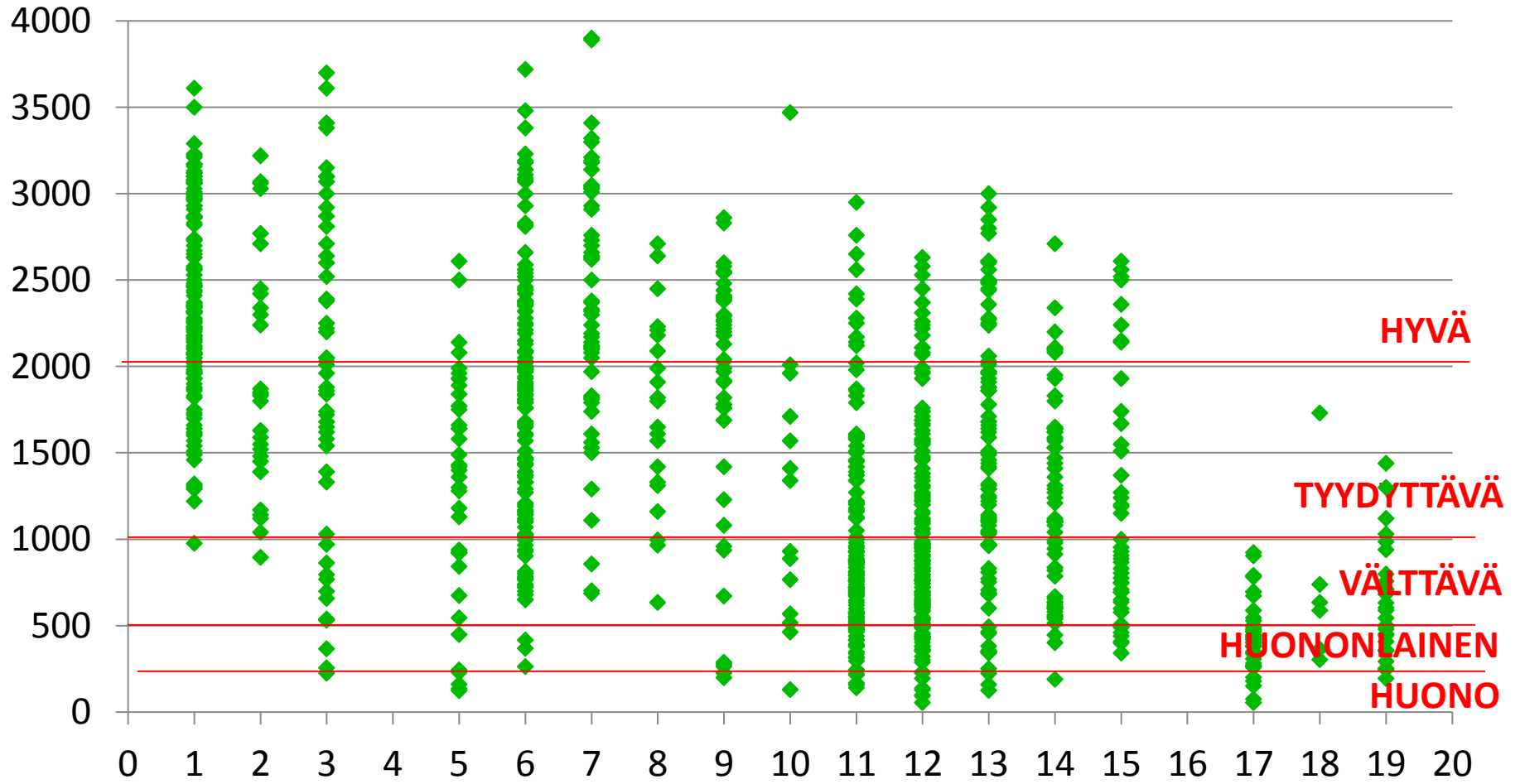
Koko maa alueittain 2016, kaikki maalajit, 1042 analyysiä

Koko maa alueittain 2016, kaikki maalajit, 1042 analyysiä

mg/l maata

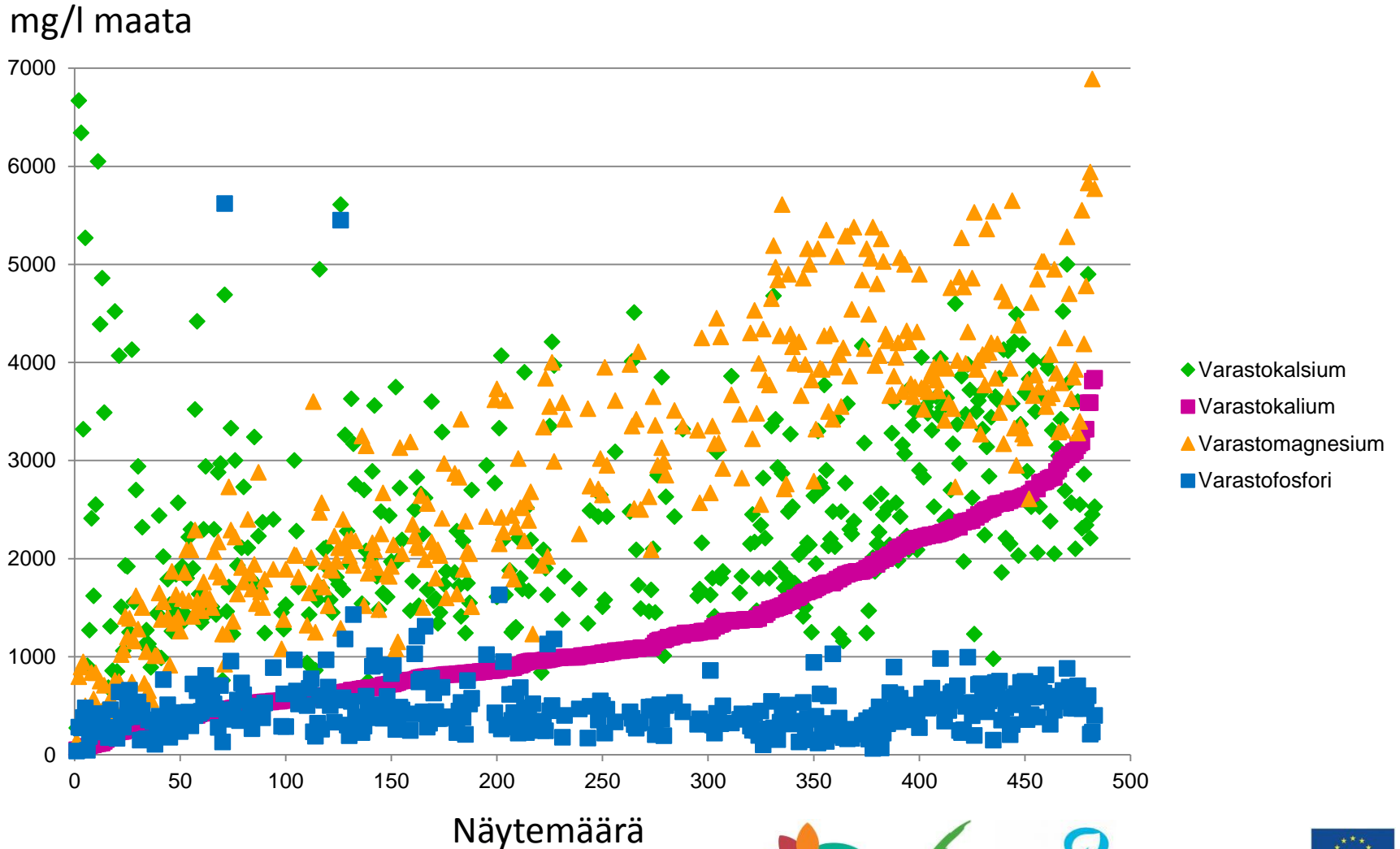
Varastokalium

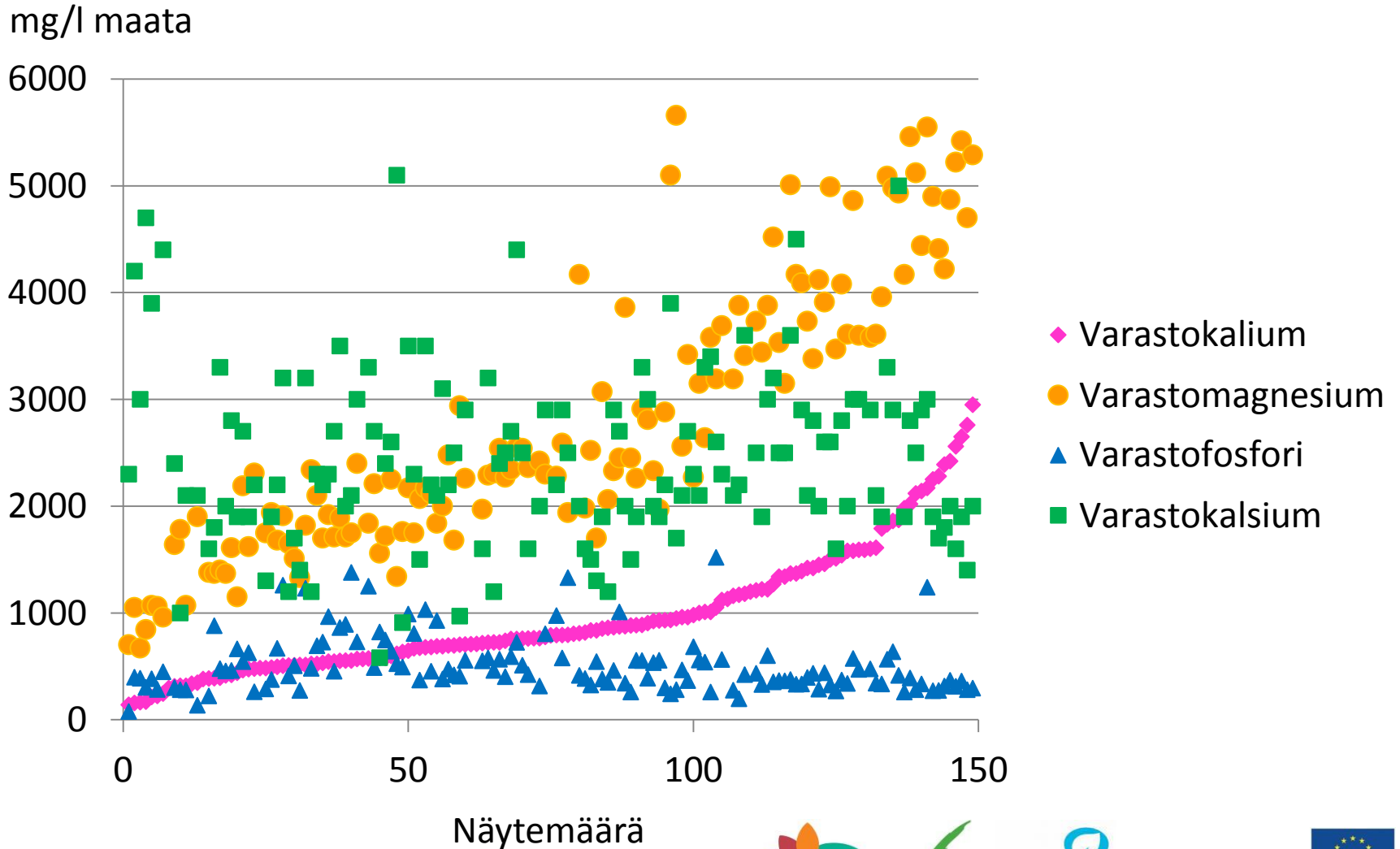
ProAgria

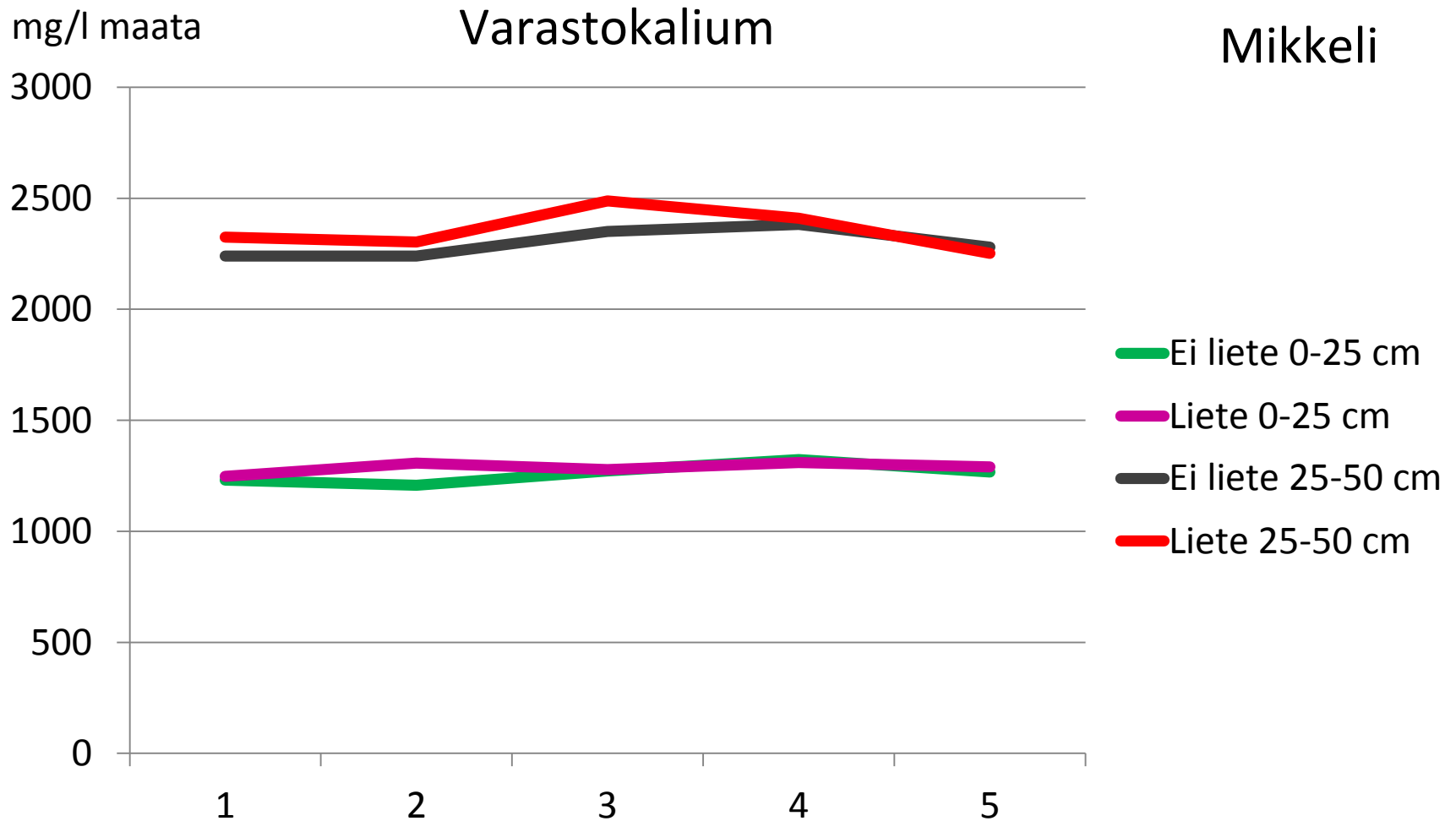
Varastoravinneanalyysit koko maa 2010

Varastoravinneanalyysit Etelä-Savossa 2016

Maan varastokaliumin pitoisuus nurmen perustamis- ja kolmen satovuoden jälkeen. Pääruutuina mineraalilannoitus ja naudän liete.

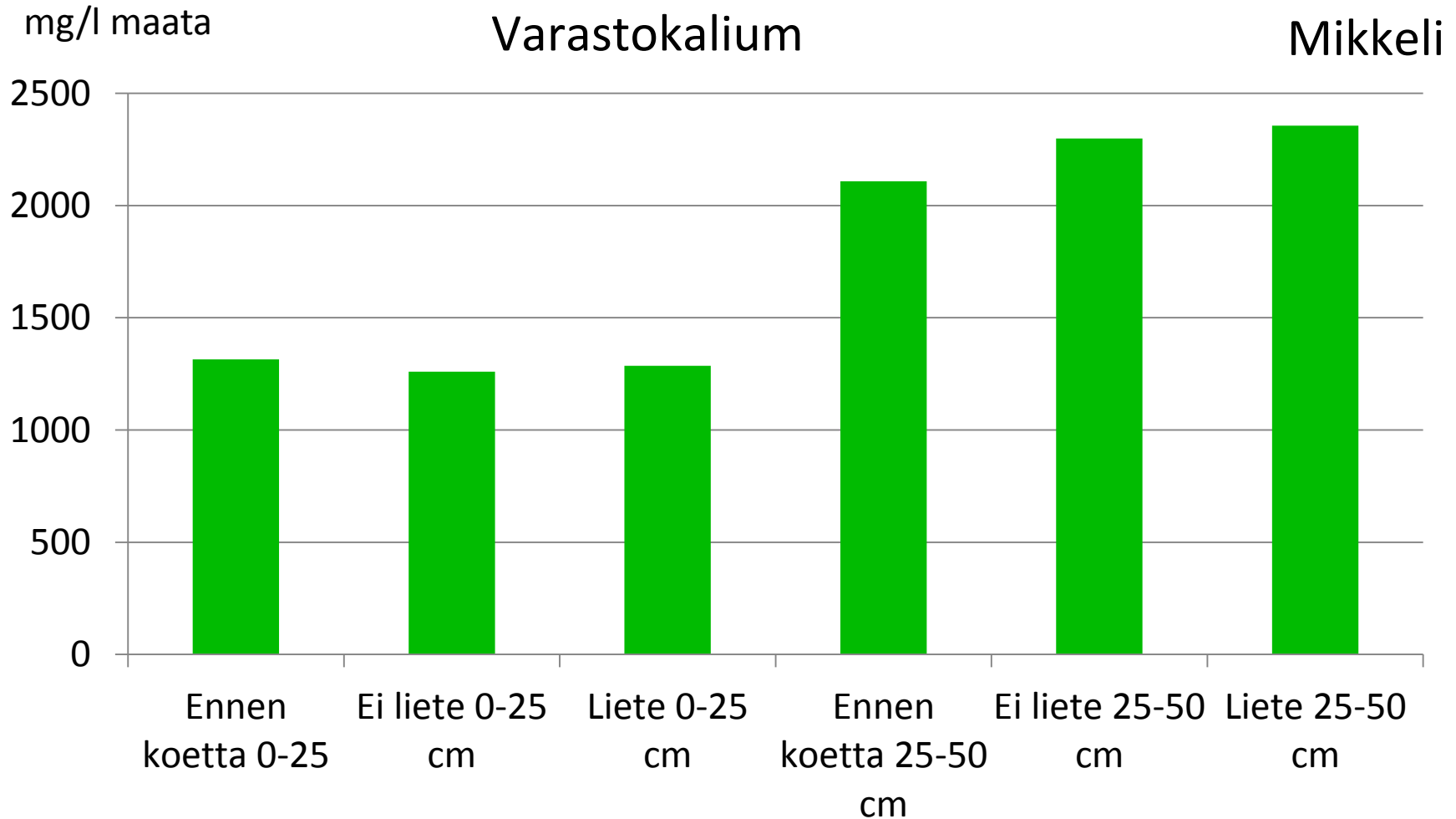

K-taso kalisuolana nurmivuodet, perustamisvuosi puolet:

1=0, 2=50, 3=100, 4=150 5=200 kg/ha/vuosi.

Lietteessä K 84 kg/ha/vuosi.

Maan varastokaliumin pitoisuus ennen kokeen aloittamista sekä nurmen perustamis- ja kolmen satovuoden jälkeen.

Kaliumtase kg/ha, kolmas nurmivuosi, Mikkeli

	K	K poistuma	
	Lannoitus	sadossa	TASE
Ei liete	0	120	-120
Ei liete	50	166	-116
Liete	84	211	-127
Ei liete	100	192	-92
Liete	134	231	-97
Ei liete	150	236	-86
Liete	184	262	-78
Ei liete	200	264	-64
Liete	234	270	-36
Liete	284	277	7

Tuloksia - Viherlannoitus- ja kerääjäkasvien ravinnepitoisuuksia ja C/N

	Eri ravinteiden pitoisuus kuiva-aineessa					
	N %	P %	K %	Ca %	S %	C/N
Puna-apila	2,3	0,2	2,0	1,4	0,1	19
Valko-apila	3,3	0,3	3,5	1,4	0,2	13
Herne	3,0	0,3	2,2	1,3	0,1	14
Virnat	2,4	0,4	1,3	1,6	0,2	17
Sinimailanen	3,7	0,4	2,9	1,8	0,2	11
Valkomesikkä	2,4	0,3	2,4	0,8	0,2	20
Härkäpapu	2,9	0,4	2,3	0,9	0,1	14
Retikat	3,0	0,5	5,6	1,8	0,6	12
Sinappi	1,9	0,3	2,8	1,1	0,4	22
Timotei	1,5	0,3	2,4	0,3	0,1	30
Viljat	2,1	0,3	1,8	0,5	0,2	20

Kivijärvi, P. ja Iivonen, S. 2017. Tuoretta tietoa viherlannoitus- ja kerääjäkasvien käytöstä vihannesviljelyssä. Avomaan vihannesviljelyn maan kasvukunto Teemapäivä Varkaus 16.3.2017.

Kaliumjulkaisuja

Hyrkäs, M., Kykkänen, S., Virkajärvi, P., Pehkonen, A., Hyvärinen, T., Järvenranta, K ja Kurki, P. 2014. Nurmien kaliumlannoitustarve. Teoksessa: Kehitystä naudanlihantuotantoon-loppuraportti. Arto Huuskonen (toim.). MTT Raportti 167 s. 91-126.

Hyvärinen, T. ja Pehkonen, A. 2014. Nurmen kaliumlannoituksen vaikutus maaperään ja säilörehun eläinravitsemukselliseen laatuun. Agrologi AMK -opinnäytetyö. Savonia-ammattikorkeakoulu.93 s.

Virkajärvi, P., Kykkänen, S., Rätty, M., Hyrkäs, M., Järvenranta, K., Isolahti , M. ja Kauppila, R. 2014. Nurmen kaliumtalous. Maan reservikaliumin merkitys kaliumlannoituksen suunnittelussa. MTT Raportti 165. 54 s.

TIETOA RAVINTEISTA
YMPÄRISTÖN JA
MAATILASI HYVÄKSI

Kuva P. Kurki Luke

KIITOS

